

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

SZERKESZTŐ:
SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ-TULAJDONOS:
az „ATHENAEUM”
IROD. ÉS NYOMDAI R. TÁRSULAT.

A képeket kitzőbb mívészeink rajzolják s metszi RUSZ K.

Előfizetési föltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhoz hordással,

egész évre	6 frt — kr.
félévre	3 frt — „
negyedévre	1 frt 50 „

Előfizethetni minden postahivatalnál.

Hirdetmények díja : 3 hasábos petitsor egyszeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

As előfizetések s a hirdetményi illetékek a kiadóhivatalba (Barátok-tere 7-dik sz.)
a kéziratok pedig a lap szerkesztőségéhez (Dohány-utca 1-ső sz.) bérmentes
levelekben intézendők.

PEST, 1869.

NYOMATOTT „AZ ATHENAEUM”
(SZERLÖTT EMICH GUSZTÁV-FÉLNE)
NYOMDÁBAN.

Mai számunk melléklete: Előfizetési felhívás b. Pongrátz Emil „Szuezig és vissza”
című uti-rajzaira.

TARTALOM.

Cikkok: „A váratlan tanu.“ (Ebbeszélés.) — „A közönséges tükör csodái.“ (Vége.) — „Egy török szultán Magyarországot érdeklő naplója.“ — „Az Eszterházy-képtár műkincsei. (Salvator Rosa két tájképe.) A „Magyar Bazár“ után S. J. F.-től. — „Egy hét története.“ *Vadnay Károlytól.* — „Vegetes közlemények.“ — „Irodalom.“ — „Ujdonságok.“

Képek: „Fivérem jobban megtekintette a hullát.“ (A váratlan tanu“ című elbeszéléshez.) — Nostradamus megmutatja Medicis Katalinnak az első Bourbon király tükörképét. — Szellemdíző tükör a színpadon. — Tűzvész az alföldi tanyán. — Az Eszterházy-képtár műkincseiből: Salvator Rosa két tájképe.

Irodalom és zenészet.

— („*Utazás keleten a világi napok után,*“⁴) írta Szemere Bertalan, az ép oly mély gondolkozású bölcse és politikus, mint a mily ragyogó és sajátos tollú költő, kinek „Számítási Naplóját“ osztatlan tetszéssel fogadta az olvasó közönség. Szemere ezen keleti utazása (most az első kötet fekszik előttünk, ára 2 frt) mintegy kiegészítő része „Számítási Napló“-jának. Mindkettőt „Szemere B. összes munkái cím alatt Ráth Mór adta ki.

— („*Lengyelország első felosztása.*“⁴) írta Laboulaye Eduárd, kinek „Páris Amerikában“ című kitűnő műve már nálunk is közkedveltséget szerzett. Ez is Ráth Mór kiadványa. Ára 80 kr.

— („*Erdély országgyűlései a vajdák alatt, 1002-től 1540-ig.*“⁴) Kütfők nyomán írta Wass József, kiadta Pfeiffer Ferdinánd. Ára 1 frt.

Ujdonságok.

* **Mai számunk** utolsó ez évben. Kérjük t. előfizetőinket, hogy megrendeléseiket minél előbb megtenni sziveskedjenek, nehogy másként a lap küldésével késedelmezés történjék.

* (Az országgyűlés) képviselő- és főrendiháza dec. 23-ikán tartotta utolsó ülését az ünnepek előtt. Legközelebbi ülése jan. 14-ikén lesz, midőn az 1870-iki költségvetést veszik tárgyalás alá.

* (Vogt utolsó felolvasása) dec. 23-ikán volt s különösen az ember szellemi kifejlődéséről szólt. Nevezetesen az agyat és koponyát ismertette részletesebben s elmondá a különböző népfajok koponyája és agya közti különbséget, mit mi már egyik korábbi számunk vegetes közleményeiben épen Vogt egyik munkája nyomán közöltünk. Egy kifejlődött ember agya mai napság 1450—1500, sőt több centimeter térfogatú. Az ausztráliai agya csak 1200 köbláb, s a szellemi képességük nagyon hiányos. Be van bizonyítva, hogy az emberi agy folyvást növekszik, s ez az emberi faj egyre tartó tökéletesülésére mutat. A XII. század óta is szembetűnő az agy növekedése.

* (Vogt Magyarország bronz-korszakáról.) A tudós férfi utolsó felolvasásán kiemelte, hogy nemzeti muzeumunk igen gazdag bronz- emlékekben; továbbá szolt hazánk földjének bronz-korszakáról. Árra, hogy Magyarország a kőkorból lett volna népesedve, adataink nincsenek; mert az obzidián kések és a csiszolt kőékek itt a bronzal együtt jönnek elő. Magyarország bronzkora igen nevezetes, mintán itt oly tárgyak jönnek elő, a melyek egybeüttl sehol sem találhatók. Hogy itt a bronzöntéshez értettek, azt bizonyítják a bronz-tárgyak öntő-formái. Jönnek itt még elő — s csak is itt — különféle spirálok, a melyek bár hol láthatók is — mind Magyarországról valók. Ezen spirálokat keztyűnek és más védezközökül használták. Találhatni itt bronzdardokat, késeket és sarlókat; továbbá kar, nyak-és lábperceket, függőket, szóval roppant mennyiségű s még pedig izléssel készített ékszeret, hajtfűket egész egy fél láb hosszúságban, cifrázott gombbal a végükön. Réz-ék is található, a mely alakja és készitési

módja szerint a kőkort jellegzi. Nem található azonban Magyarországon a mi egybeüttl előjő, a bronz-beretva. — Bevégezvén Vogt az előadást, mielőtt a szóséket elhagyta volna, igazán szivből jövő meleg szavakban hitva föl a közönséget, hogy ez ne engedje hazánk ide vonatkozó drága kincseit paragon heverni. Hangsúlyozá, hogy mily üdvös volna, ha hazánkban is — mint Németországban — az antropologia tanulmányozására, fejlesztésére társulatok alakulnának. Mert minden ilyenmü egyes régészeti darab — a mely a tudatlan előtt mi értékkel sem bir, az ember östörténetének egy-egy egész, eddig ismeretlen korát világíthatja meg, ha ahhoz értő kezébe jut. S áll ez főleg Magyarországról, a hol a kelet és nyugot ölelkeznek össze.

* (Vogt a haltenyésztsérről.) Vogt Károly mint nagy zoolog, a haltenyésztsének is kitűnő mestere lévén, az állatkerti igazgatóság megkeresése folytán Szabó József elnök kíséretében 23-án d. e. 11 órakor ott megjelent, s Kriesch J. műegyetemi tanár, Bürgermeister vizmü-épitő és Hegyessy Kálmán igazgató jelenlétében a haltenyésztsé gyakorlati kiviteléről hasznos és tanulságos utmutatásokat adott; azután az állatkertet szemlélte meg, s két órai ottmulatása után eltávozott.

* (Uj magyar operaszínház.) Révay Simon b., mint a színházi enquete által egy új operaház építése ügyében kiküldött albizottság elnöke, kérvényt intézett Pest város tanácsához, melyben az új operaszínház számára azon helynek olcsó átengedését kéri, hol jelenleg a német ideiglenes színház áll. Ezen kérvény már megfordult a városi képviselők előértekezletén s ott elhatározták, hogy a közgyűlésen e tárgyban egy bizottság kiküldését fogják indítványozni, mely e kérvény ügyében véleményt adjon.

* (Rómából távirják), hogy királynénk nővére, Mária nápolyi királyné, e hó 24-ikén reggel hercegötl szült.

* (Az országgyűlés egy nélkülözhetlen könyvtár ügyében) bizottságot nevezett ki, mely január közepén, midőn a ház újra összeül, megkezdí működését. Addig a bizottság egyes tagjai a könyvjegyzékeket veszik szemügyre, hogy annak idejében a

Ötödik évi folyam.

52. szám.

Pest, 1869. December 30-án.

A váratlan tanú.

(Elbeszélés.)

— Oly kalandom történt egykor — mondá ba- | — Beszélje el ön, — viszonzám, — s ha érde-
 rátom — mely megérdemli a kinyomatást, s ha | kes, azonnal átadom a szedőnek.

„Fiérem jobban meglekintette a hullát.“ (Elbeszélésünkhez.)

kedve van önnek hozzá leírni, én készséggel el- | — Nos jól van, hallja tehát, — mondá, miköz-
 beszélem. | ben szivarát eldobta, s kényelembe helyezkedett

karszékében. — Valószínű, hogy vannak ennél meghatóbb események, azonban a vele összekötetésben levő körülmények oly különösek, hogy nézetem szerint csakugyan fölbreszthetik az érdekeltséget. Nálamnál két évvel idősb bátyám nyugatra utazott, hogy Misszuriban avagy Kentuckyben (Amerika) megtelepedjék. Elutazása óta mintegy három hó mult el, midőn tőle egy Columbiából keltezett levelet kaptam. Börtönben volt. Egy utazó meggyilkoltatása miatt fogták el, s az ellene szóló bizonyítékok és tanúságok oly terhesek voltak, hogy nem találtam ügyvédre, ki neki csak legkisebb reményt is nyújtott volna. Ő Columbiától mintegy husz angol mértföldnyire egy kis csárdában éjjelezett, s másnap innen folytatta utját Columbia felé. Midőn egy erdőbe ért, az ut szélén egy hullát pillantott meg, mi arra bírta, hogy lovát megállítsa, s a holttestet közelebről vegye szemügyre. A középkorú férfi késsel gyilkoltatott meg, miként a testén látható sebekből következtetni lehetett. A test még meleg volt. Mialatt bátyám meg akarta őt fordítani, hogy arcát jobban láthassa, valakit közeledni hallott, s midőn föltekintett, két embert pillantott meg, kik a közelében levő gyalogösvényen látszottak érkezni. Ezeknek elbeszélte, hogyan találta a hullát s kérdezté fölük: nem tudják-e, ki a meggyilkolt? Ezek tagadólag rázták fejüket s azt jegyzék meg gyanúsítól, hogy bátyám nagyon jól tud tetetni, aztán egyenesen azzal vádolták, hogy ő követte el a bűntényt, s erre minden teketória nélkül megragadták, s a legközelebbi faluba hurcolták, hol vádat emeltek ellene, s egyszersemind tanúkul léptek fel.

„Bátyám eleintén ezzel az egész dologgal nem sokat törődött, s csak azon boszankodott, hogy miatta utját halasztja; midőn azonban kihallgatták, látta, hogy a dolog rosszabb fordulatot vett. Bebizonyult, hogy a meggyilkolt is ugyanazon csárdában töltötte az éjt, melyben ő. A bátyámat elfogott két ember megesküdött rá, hogy azt is látták, midőn bátyám a kést beléütötte, s hogy épen azon pillanatban huzta ki az idegen erszényét, midőn ők oda érkeztek. E dolgokat oly hártározottan s oly részletesen beszélték el, hogy hinni kellett nekik. Bátyám hiába tagadott.

„A mint levelét megkaptam, azon reményben siettem Kentuckyba, hogy szerencsétlen bátyámon valahogy majd csak esikthetek. Nagyon szerettem volna, ha hogy még a tárgyalás előtt érkezhettem meg. Elfogatása után két hétre értem azon fogadóba, melybe utasítottak, s ott bekötöttem az iszállóba fáradt lovamat. Jól tudtam, hogy céloimhoz

már nem vagyok messze, azonban oda már ez éjjel nem érkezhettem. Miután vacsoráltam, a közös ivószobába mentem, hol a közelebbi helyekről többen voltak együtt s ezek beszélgetéséből kivettem, hogy én ugyanazon házban vagyok, melyben bátyám elfogatása előtt hált volt, s ily módon a gyilkosság színhelyétől nem lehettem messze. Erősen eltökéltem, hogy az elfogottal való rokonságot mindaddig nem tudatom senkivel, míg őt nem láttam s míg ügyvédjével nem beszéltem. Tettetém tehát magamat, mintha ezen ügy rám nézve teljesen közönyös lenne, s egészen hidegen kérdezősködtem a közelebbi körülményekről, s erre az egész dolgot körülbelől úgy beszélték el nekem, ahogy azt bátyám megírta.

„Észrevettem, hogy a közvélemény ellene van. A fogoly yankee volt, s idegen, ezért bűnösnek tartották. Az a két tanú, ki megesküdött rá, hogy látta a gyilkosságot, köztiszteletben álló két férfi volt; állásukra nézve vadászok és madarászok, ha épen jövedelmezett ez a foglalatosság, — máskor azonban tutajozni szoktak a Missisippin. Neveik: Harm Mátyás és Kraft Izsák s a falutól nem messzire laktak. Azt is megtudtam, hogy ez este mindketten a csárdában voltak, s hogy a törvényszéki tárgyalás négy nap mulva megy végbe, s hogy a foglyot minden bizonynyal felakasztják.

„Midőn szobámba visszavonultam, nem igen jól érzém magam. Bátyám bűnpere igen képes kimenetelűnek látszott, bárha ártatlanságáról meg voltam is győződve. Ez esetben azonban Harm és Kraftnak vagy csalódnia, vagy hamisan esküdnie kellett. Ha azonban ezt tették, okvetlen volt még más bűnök is. Azok után, a miket láttam és hallottam, ugy vettem észre, hogy közbizalomban részesülnek, mindazáltal elhatároztam, hogy közelebről is megismerkedem velük.

„Körülbelől tíz órákor lefeküdtem, de nem bírtam aludni. Bátyám sorsa folyton előttem lebegett s egy óra mulva heves fogfájásom támadt, mely alkalmasint meghülésből eredt. Nem bírván ezt tovább tűrni, felöltöztem, azt hívéni, hogy a járás majd enyhíti fájdalomat, s azért, nehogy valakit háborgassak, halkan kilopóztam az utcára. Az éj csendes és világos volt, s így ide-oda kóboroltam, azt sem tudva: hol. A falu kiesinyke volt, s így nem esoda, hogy csakhamar mögöttem maradt. Körülbelül fél angol mértföldnyire lehettem már s épen arra gondoltam, hogy ideje lesz visszatérnem, midőn nem messze tőlem fájdalmas hangokat hallék egyszerre, s midőn körültekintve megállok, ugyanezen hang segélyért kiáltott.

Fölfedeztem, honnét jön a hang s midőn közelebb léptem, egy asszonyt találtam az utszélen görnyedezve.

„Kérdeztem: mi baja? s ő azt válaszolta, hogy lova ledobta s hogy ez alkalommal lábát kiörte. Lehajoltam s úgy találtam, hogy jobbik bokája kicsuklott s hogy így a szegény asszonynak nagy fájdalmakat kellett kiállania. Hozzá fogtam tehát a lábszár helyreigazításához, mit nagy bajjal végbe is vittem. Mivel azonban a bokán a daganat még igen nagy volt s így a fájdalom is heves lehetett, kötelékkel láttam el s azt mondtam a szegény nőnek, hogy szívesen haza kísérem. Azt mondta, hogy ő innét nem messzire lakik s miután elszabadult lova úgy is alkalmasint magától haza vágatott, kíséretemet elfogadta.

„Az asszony nem volt nehéz s mert én erős vagyok, könnyedén emeltem őt karjaimba, mert beláttam, hogy saját lábán nem bír menni. Utközben kérdeztem: hogy hívják; azt mondá: hogy Harm Mathildnak. Kérdeztem azt is: férjnel van-e? kérdésemre azt válaszolá, hogy férje Harm Mátyás s tudakolá, hogy ismerem-e? Azt viszonzám, hogy nem, mert e vidéken idegen vagyok s mert csak ezen éjjelt töltém a csapszékben. Egy jobbra esavarodó ösvényen nemsokára azon kis kunyhóba értünk, melyben betegem lakott. Bevittem őt szobájába, hol csak egy fiatal lányka, az ő gyermeke volt.

— Hol van atyád? — kérdé a nő.

— Valószínűleg átment Kraft Izsákhhoz, viszonzá ez.

Megjegyzém a betegnek, hogy legjobb lesz, ha bokáját hideg vízzel borogatja. Ezt csakugyan megtette s azzal férje után küldötte lányát, én pedig azt mondtam, hogy a faluba megyek orvosért, ha van. Midőn már megfogtam az ajtó kilincsét, visszahívott s kérdezte: vajjon Columbiába szándéksom-e utazni? Azt feleltem, hogy igen.

— S nemde, ön jókor reggel akar elindulni?

— Ugy van, viszonzám.

— Ön nagy szolgálatot tett nekem, melyért nem lehetek eléggé hálás, — jegyzé meg rövid habozás után. — És is nyújtok önnek viszonzószolgálatot. Ne utazzék ön holnap hajnalban egyedül ezen úton, s ha egyáltalán mennie kell, várjon, míg társaságra talál.

Kérdeztem őt, vajjon miféle veszély fenyegethet?

— Félek, hogy rablók vannak az erdőben, — mondá, s aztán kissé vártatva folytatá: — Azon helytől nem messze, hol ezen ösvényre fordultunk, már több gyilkosság történt.

Én megköszöntem jó tanácsát s megígértem azt követni. Midőn már elindulandó voltam, még egyszer visszaszólított s kért, hogy az egész beszédéről ne szóljak senkinek semmit. Ezzel elmentem.

Midőn a kunyhó már jól mögöttem volt, megálltam. Fontos fölfedezésre jutottam. Ezen asszonynak férje s szomszédja volt a bátyám ellen szóló két tanu, s én belsőmben meggyőződtem, hogy ők voltak a bűnösök. A gyilkosság azon helyhez közel történt, hol én az útról az ösvényre tértem. A két férfinak tehát azon keskeny ösvényen kellett jönnie, melyen én e pillanatban voltam. Valószínűleg itt gyilkolták meg s rabolták ki áldozatukat, mielőtt onnan bátyám megérkezte elriasztotta őket, s mielőtt a hullát elrejtették volna. Mivel pedig most már a holttest eltávolítása többé nem volt lehetséges, elhatározták, hogy a bűntényt magukról egy harmadikra fogják háritani. Ha csakugyan így történt a dolog, azon esetben szándékuk pompásan sikerült.

Miután mindent jól megfontoltam, elhatároztam várni, míg Harm Mátyás meg nem jő szomszédjával, Krafttal együtt, mert hívém, hogy így még többet is megtudok. Ezért hát ismét visszalopóztam a kunyhóhoz s ott vártam a kimenetelt. Rövid idő múlva visszajött a kis leány s vele két férfi. Beléptek a kunyhóba és én hallgatóztam, de hiába. Nemsokára azonban kijött a két férfi s búv helyemhez közel állott meg.

— Jól van, Mátyás, — mondá egyikük; — most haza megyek s holnap jókor hajnalban készen leszek. Azt hiszem, az a vén asszony már eléggé helyre jött.

— Én azonban azt hiszem, hogy az orvos nem jön el, — jegyzé meg a másik. — Nagyon alkalmatlan volna.

— Ha el is jön, — veté közbe a másik, — nem sokáig marad itt. Egyébiránt minden körülmény közt könnyen eltérítheted őt útunkból.

— Légy nyugodt, — viszonzá Harm, — biztos vagyok róla, hogy az a legényke, ki Mathildot haza hozta, ugyanaz, a kire lesünk.

— Én is azt hiszem.

Még darabig beszélgettek, szavaikból megértettem szép szándékukat. Megérkeztemkor ott voltak a csapszékben s csakhamar fölfedezték, hogy e vidéken teljesen idegen vagyok, azért hát azt hitték, hogy majd senki sem keres, ha eltesznek láb alól.

Visszamentem tehát a csapszékbe s szobámba jutottam a nélkül, hogy bárki is észrevette volna. Fogfájásom tökéletesen elmúlt. Azt mondtam a fogadónak, hogy meghűtvén magam, főfájásom van,

a miért — mondám — lehetlen lóra ühöm; ő erre megjegyzté, hogy épen ma megy a póstakoesi, mely délelőtt tíz óraker ér a csapszékhez, mire én elhatároztam azon útna s kértem a koresmárost hogy lovamat tartsa magánál, míg vissza nem jövök. Ezután bekötöttem fejemet kendővel s betegnek tettetem magamat. Kilenc óraker ablakom alatt két, előttem már ismerős hangot hallottam: Harm és Krafté volt az. Azért jöttek, hogy megtudják, miért nem folytatom útamat. Előbb darabig a koresmárossal beszéltek, azután pedig a közös ivóba jöttek, hol én látszólag szunyókálva ültem. Sötétképű két ember volt ez, ép olyak, milyeknek őket képzelém, s külsejükre nézve úgy néztek ki, mint olyan emberek, kik a körülményekhez képest hol dolgoznak, hol rabolnak.

„Másnapra az ügyvéd elkészíté a szükséges iratokot, s erre a bíró kíséretében elindultunk. Még az nap délelőtt értünk Harm házába, s nemesak őt, de Kraftot is ott találtuk. Midőn a tisztviselő elfogta őket, megijedtek, de nem szegültek ellen, mit bizonyára tesznek vala, ha tudják, mily bizonyítékok vannak kezünk közt ellenük. Előbb a csapszékbe, onnan pedig kellő őrizet alatt Columbiába vitettek. Erre néhány embert fogadtunk föl, hogy vajjon azok segélyével nem találhók-e meg az erdőben azt a düledezett kutat, melyről Harmot és Kraftot fél-füllel beszélni hallottam. Nagy keresésre csakugyan megtaláltuk e kutat, mely igen mély s dült fákkal és tüskével volt befödve. Az iszapos vízből három hullát huztunk ki; egyik már egészen átment az enyészetbe, a másik kettő-

Nostradamus megmutatja Medicis Katalinnak az első Bourbon király tükörcképét. (Szövege a 821. oldalon.)

Mindkettőn élesen vizsgáltak, aztán inni adtak maguknak, és ismét eltávoztak.

„Tíz óraker megjött a póstakoesi; helyet foglaltam benne s délután háromker már Columbiában voltam. Bátyámhoz könnyen jutottam be, kit valószínűleg meg nem ismerék vala, ha az utcán találkozzom vele, annyira elsoványult s oly sápadt volt; midőn azonban közöltem vele fölfedezésemet, arca pirosodni kezdett. Tőle ügyvédjéhez mentem, ki nek szintén elbeszéltem mult éji kalandomat. Az ügyvéd nemesak érdeklődéssel hallgatott, de terveimbe is beleegyezett s megígérte, hogy össze fogja szedni minden ügyességét. Azt is mondta, hogy hire terjedt, miként már azelőtt két embert találtak azon helyen meggyilkolva, a hol bátyámat elfogták.

ben azonban a csapláros oly emberekre ismert, kik néhány hó előtt nála szállottak meg éjjelre.

„E fölfedezés után a bíró Harm nejét s leányát, valamint Kraft feleségét s fiatal fiát is elfogatta, s Columbiába, egymástól elkülönített börtönökbe vitettek.

„Két nap mulva megkezdődött a büntárgyalás s bátyámat fölmentették. Azon két tanú azonban, ki elfogatását eszközölte, nem volt ily szerencés. Ezek gyilkolási vád alá helyezettek, s a tanuvalomások oly alaposak voltak, hogy védésükre kísérlet is alig tétetett. Erre aztán Kraft vallani kezdett. Megvallotta, hogy az utast Harm meg ő ölték meg, s épen fosztogatták, midőn közeledő paripa patkódobogását hallották. Alig volt idejük az utas erszényét kiüríteni s a közeli erdőbe menekülnök, midőn bátyám a tett színhelyére ért.

Midőn öt leszállni s a hullát vizsgálni látták, akkor villant meg agyukban: a büntényt rá háritani; ezzel kettős célt akartak elérni: először a mostani bünténytől menekülni, s másodsor: elháritani ma-

gukról a gyanut, ha a kútban levő hullák napfényre jönnének. Tervük azonban nem sikerült, a sors boszuló keze utolérte őket s mindkettőt föl akasztották.“

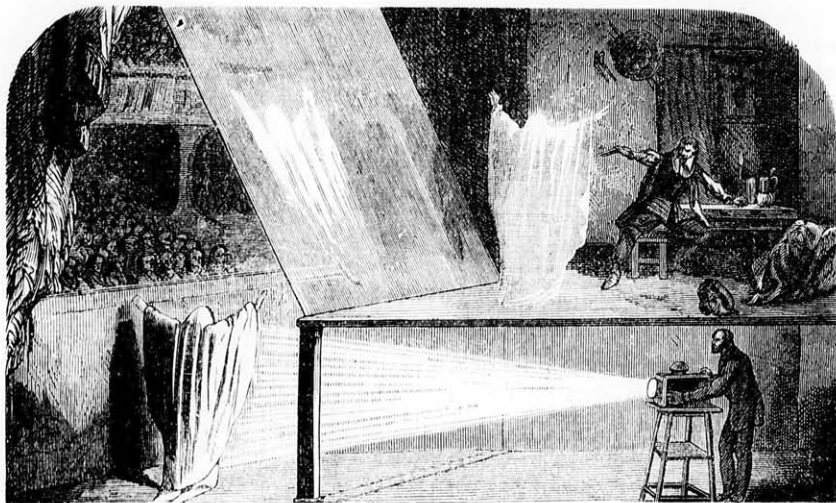
A közönséges tükör csodái.

(Végo.)

Miként jelennek meg színpadunkon a kísértek: képünk felvilágosítást nyújt. Egy oly magas és széles üvegtábla, minőt jelen üveg-iparunk csak előállithat, a közönség felé hajolva olyképen helyeztetik el, hogy a színpad hátrészét a nézőktől mintegy elmesse. A nézők ezt észre nem veszik, mivel a legfinomabb szintelen üvegből van készítve. Így vagyunk épen díszes boltjaink kiraka-

a mint a színpadon mozgó színész a mögötte megjelenő kísértekre következmény nélkül lő; mert ez alakok sérthetetlenek, t. i. oly kevéssé vannak jelen, hogy még a légben lebegő képeket sem alkotnak, hanem csak a nézők szemének reccsártyáján jelennek meg, ha ugyan szemlencséjük a kellő állapotban van.

A színpadi félnék alak a jelenségből mitsem

Szellemidőző tükör a színpadon.

táinak esiszolt üveglapjaival is. E meghajtott üvegszínfálnak előrészen tükröződnek azután emberek, tárgyak stb. melyek lenn a tükör előtt vannak felállítva, és erősen megvilágítva. A színházban ülők a tükör által visszavert s eredetileg az erősen megvilágított altérből jövő sugarakat fogják fel, s minden szem épen úgy egyesíti oly alakokká, melyeknek eredetijeit a színpad alatt mozgó színészek képezik, mint a közönséges tükörben saját arcának visszavert sugarait.

Mivel ez a színpadra ferdén fektetett üvegtábla nagyon átlátszó, a mögötte működő színész alakját is egészen tisztán láthatni. Így van ez a díszes kirakatoknál is! A kirakat pompás üvegtábláján csillognak a boltban égő gázlámpák, s mégis a künn átmenő alakokat is látjuk. Hasonló az eset az üvegszínfálnál is. Képünk mutatja:

lát, mert ő a tükör mögött áll, míg a képalkotó sugarak az üveg-fal előrészből csnek a nézők szemébe. Hogy tehát a közönség esalódása sikeres legyen, a próbákon szükséges jól megjegyezni a helyet, hol a kísértek megjelenendő lesz, s e helyeket szigoruan emlékezetben tartani, mert különben igen nevetséges holmi fejlődhetik ki. — A színész majd kezét nyújthat valami kísérteknek, ez pedig egészen más helyen grassál, stb.

Kinek alkalma volt e lért s Popper által Londonban ez évtized elején színrhozott tükörképeket szemlélni, az elismeri, hogy e mód egészen alkalmas mindenemű kísérleti jelenségek előidézésére oly egyszerű és természetes uton, melyek egész nemzedékek előtt esodáknak tüntek fel, s a babonás vakhítek élesztették. Ha az ember a világitó készülék elé egy fedőt alkalmaz: a jelenség

eltűnik, mivel nincs megvilágítva; ha e födelet elmozdítva a lámpát ismét kinyitja: az alakok újra megjelennek. Van-e valami meglepőbb és csodálatraméltóbb, mint ez oly egyszerű tükröződéssel alapuló jelenetek?

Igaz, hogy Robertson a múlt század végén (1798).¹ ügyesen összeállított bűvös lámpák — laterna magica — segédelmével a Vendome-térhez közel fekvő kapucinusok zárdájában hasonló jelenségeket idézett elő; de az elvek és szerkezet nála sokkal bonyolódottabbak voltak, mint az újabb kor színpadi tükreinél s azon felül e képekkel valódi személyek nem léphettek fel, nem keveredhettek össze, mint ma, mi által a csalódás majdnem a valóságig van felfokozva. — Bár igaz, a mint ezen kor előttünk fekvő lapjai tanuskodnak, hogy a közönség csalódása oly tökéletes volt, hogy bár nagy része a műveltebb osztályhoz tartozott, reszketett a félelemtől, midőn a szellemek a nézőtérre látszottak nyomulni.

Másik képünkön, balra az oszlopok mögött, látjuk a bűvös lámpát, mely képét — itt a kaszáló halált — egy, [a színpadon keresztül vont átlátszó fehér vászonra veti,] s a teljes sötétségben ülő közönségnek valóban borzasztóan meglepő látványt

nyújt. Mivel ezenfelül a nézőtér állat-csontvázak, halálfejek, baglyok, lidércék, denevérek s más bárátságos dolgokkal volt felékitve: távolról halló zaj, lárma s nyikorgás a közönségbe máris borzadályt gerjesztettek; s mivel végre a bűvös lámpa szabályozása által a képek növekedtek, s így a közönséghez mintegy közeledni látszottak: a rettegés általános és nagyon természetes volt. — S a párisiak e borzasztó látványokat drága pénzért keresték fel, a terem alig volt képes őket befogadni. Pedig mily távol állanak a bűvös lámpa képei a mai egyszerű üveg-színfalcítól! Hanem ez átlátszó színfal legmagasabb rangú tüneményének nagyszerűsége is eltűnik a tudományos vizsgálatok nagyszerűsége előtt, mit például egy lebegő delejpcácskára erősített tükrö-darabon is szemlélhetünk, szemlélhetjük a földdelejjesség — hogy úgy mondjam — éritéseit! Villanydelejes tükrökkel beszélnek a tenger által elkülönített szárazföld lakói egymással, s közlekedésüket magas polera emelik.

Az újabb kor ez igen érdekes vívmányairól talán máskor lesz alkalmunk szólni e lapok hasábjain.

Egy török szultán Magyarországot érdeklő naplója.

Ki ne ismerné azon gyászos eseményeket, melyek hazánkat a jelenlegi uralkodóház második magyar királyának kormánya alatt két idegen nép tűzhelyévé tették, hogy a falvakkal és városokkal rakott tűzön hűledező harevagyukat melegithessék fel, majd az öldöklés és vérontás kazánjává, hogy abban embertelen szomjukat egy dícső, de balesemények és itt-ott önhibák által majdnem a végveszélyre juttatott nemzet vérében olthassák! Törökök és németek harcoltak egy ország birtokáért, melyet lehetetlen lett volna elnyerniök, ha ezen ország fiait mindenféle fondorkodásokkal, ígéretekkel és fenyegetésekkel egymás ellen nem ingerlik....

Tudja ezt minden hazafi; hisz oly nehéz sebet ejtett ezen korszak a nemzet életén, hogy századokon át nem gyógyulhatott be, és még most sem szűntek meg egészen ezen sebokozta fájdalmak, mert minden nagyobb mozgásnál éreznie kell a nemzetnek, hogy ez volt élete fejlettségének oka.

Sokat írtak ezen időszakról, főképp idegenek, és ezek közt leginkább németek és franciák, és ezeknek őszhangzó irataiból épen úgy, mint hazai kuforrásainkból merítettük a történetek ismeretét; de eddig eléggé ismeretlen maradt mindaz, mit

a törökök írtak tetteikről, pedig nem éreketlen ezen altera parst is hallani

Nem akarok itt a történetirókról szólni, ezek a történész kutatásainak tárgyai, de a nagy törvényhozó Szulejman, kit fényűzése miatt pompásnak nevez az utókor, második hadjárata alkalmával, melyet hazánkba intézett, egy naplót szerkesztett, és ezt akarom az olvasó-közönséggel közölni. Nem éreketlen ez, habár igen tulzott és az igazal nem mindig őszhangzásban lévő tartalma, mert kiviláglik belőle, hogy Szulejman már ezen hadjárat alkalmával tervezte azt, hogy magát Magyarországot hűbérurává tegye.

Mielőtt ezen napló Magyarország ügyeire vonatkozó kivonatát közölném, szükségesnek tartom benne az érintett tényeket megelőző korszakon átfutni.

A mohácsi vészes nap után Szulejman az ország meghódoltatása végett Budának tartott. Alig látta magát a város birtokában: legdrágább kincseit és emlékeit, egyebek közt Mátyás király könyvtárát és Magyarország egyéb vidékeiről százezer rabszolgát szállítatott Istambulba. Pasú vagy hetvenezer embert koncoltattak fel. Egyszerre csak mindenkinek bámulatára megigé

ré Zápolya Jánosnak, ki magát második Lajos halotti ünnepélyén pártja által királylává választatta, hogy őt független királyul ismeri el, és parancsot ad Istambulba visszatérni. Mi volt ezen elmeváltozás oka, még ma is ismeretlen. A ciliciai lázadás hírért csak akkor tudta meg Szulejman, midőn a Dunát lépte át. Még mielőtt elérte volna a török császár Istambulba, hol a győzelmi ünnepet (a műzümánok nagy botrányára a budai királyi lakból rabolt három szoborral diszitett löverseny-terén) nagy pompával ülé, Zápolya megkoronáztatta magát. Ferdinánd, ki Lajos nővérével, Máriával házasságra lépván, igényt vélt tarthatni a királyi koronára, elhatározá ezen igényeit fegyverhatalommal valósitani. A mig tehát egyrészt Horvát- és Tótország több helységeit foglaltatta el személyesen, egy tekintélyes hadsereg élén Magyarországra jött. Tokajnál Zápolya hada szétveretett. Ferdinánd ezen győzelem után a fondor Perényi által megszerzett koronával megkoronáztatta magát Székes-fehervárott. A szerencsétől és pártjának legnagyobb részétől elhagyatott Zápolya ipájához, a lengyel Zsigmondhoz folyamodék, ki már előbb kísérlé meg Alamócon a két trónkövetelő kibékítését. De ettől sem nyerhetvén segedelmet, az utolsó esz-közhöz nyult, mely, véleménye szerint, képes lett volna őt királyságában megtartani, és így hónapok függetlenségét biztosítani... Jól látott Zápolya a jövőbe. Bár osztották volna kortársai nézeteit. De, a mint emlitém, már megtevé az utolsó lépést, és fölkérte a török szultán segedelmét, Laszky Jeromos szirádiai vajda, Istambulba utazott, hol Gritti Lajos ékszerárus és Velence titkos ügynöke közbenjárása által sikerült neki a nagy vezirhez jutni. Nem sokára kézbesítettet neki azon szerződés, melynélfogva kötelezi magát Szulejman a magyarokat egy hadsereggel a németek követeléseit ellen védelmezni. Az ügyes követ elbocsáttatásakor ezer aszprát és négy diszruhát kapott. Ferdinánd megtudva, hogy vetélytársa egy követet küldött Istambulba, azonnal utánzotta e példát, de a nagyur, kit Ferdinánd tulzott követeléseit és a követek dölyfös magaviselete csak sértettek, kilenc hónál tovább tartá őket fogva, és midőn szabadon bocsátá, ezen gúnyos szavakkal küldé őket vissza urukhoz: „Uratoknak még nem voltak barátságos, szomszédias viszonyai velünk, de lesznek nem sokára. Mondjátok meg neki, hogy magam fogok nem sokára megjelenni minden hadaimmal, majd magam adom meg, a mit követel. Készüljön hát látogatásunkra, hogy méltón fogadhasson.“

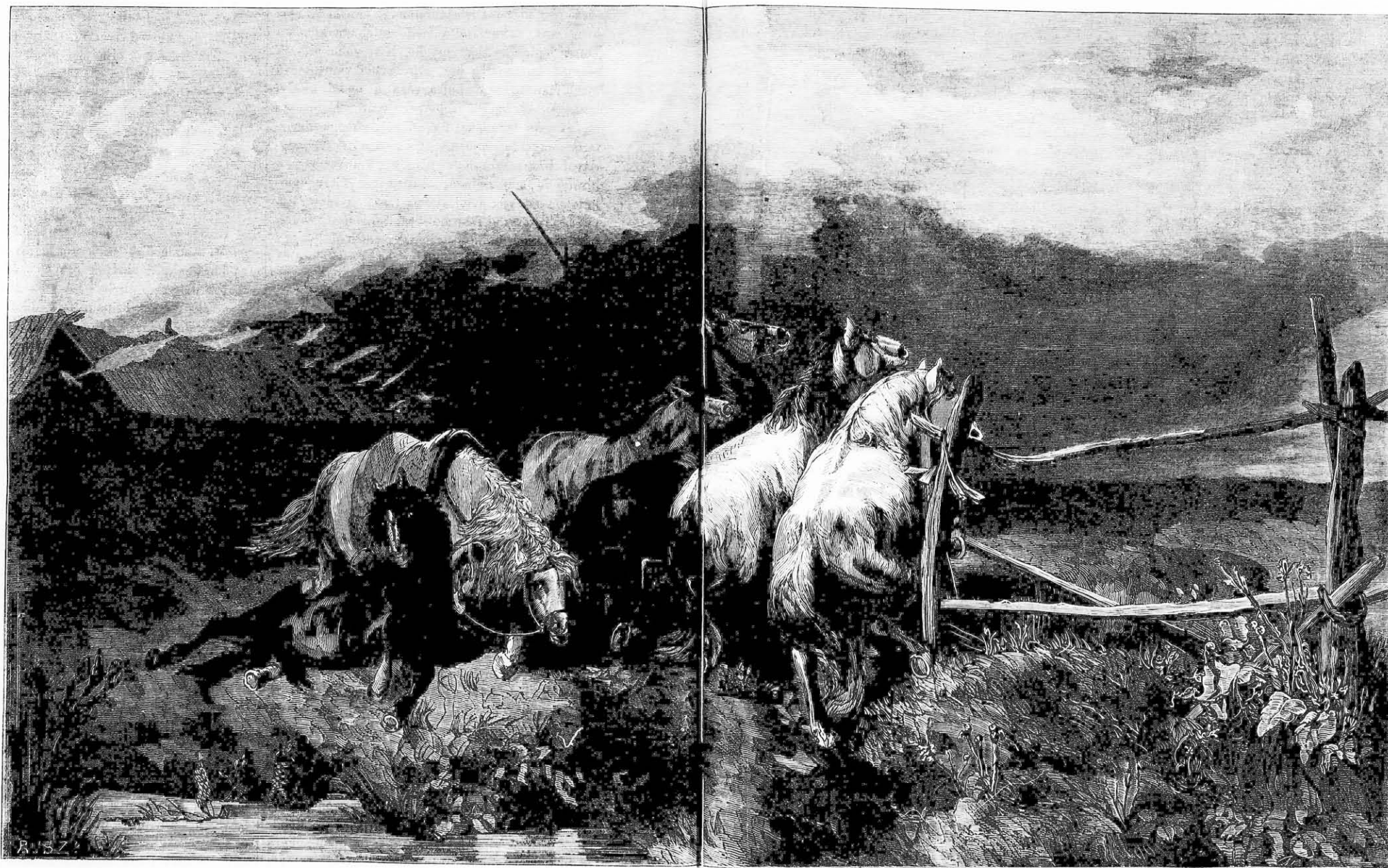
1528. máj. 10. Ibrahim pasát nevezte ki ser-

askerjének (fővezérnek), és Bécsnek indult Istambulból. Ekkor iratá naplóját, melyet én itt kivonathban, híten alkalmazkodva az irat nyelvéhez, közlök.

Aug. 18. A mohácsi sikon táboroztunk. Ez a volt királylával: Lajossal vívott harc tere. Itt találkozott a hadsereggel a volt erdélyi fejedelem és jelenlegi magyarországi király: János. A második ima ideje felé Ibrahim pasa ötszáz kapuór és jancsár kíséretében lóra ült, János király szintén lóra szállt, és az uton találkoztak.

Aug. 19. János király kézsókjának ünnepélye végett a sátrakban és a királyi sátor belsejében az agák álltak. Közvetlenül megéttük a szolgák (herélték), következett ötven íjász, ijakkal kezükben és egy elrejtett nyillal. Ott álltak a had-írások és asztalnokok, ezek közelében a többi íjász és jobbra-balra jancsárok dzsidáikkal és fegyvereikkel ellátva és diszítve. A jobb szárnyon álló jancsárok mögött szípai fiak álltak, hozzájuk pedig a ruméliai sereg jobb szárnya csatlakozott. A szípai fiak háta mögött pedig az anatóliai hadsereg vette körül a császári sátort. A balszárnynon álló jancsárok mögött pedig szilihdarak voltak; ezekhez csatlakozott, a sort bezárva, a ruméliai balszárnya. Reggeltől a két ima közti időig állt így a győzelmes hadsereg, végre a második ima ideje felé megérkezett János király. Zejnal pasát kivéve, az összes ruméli bejek és had-írások a hadsereg élén fogadták a királyt. A mint leszállt lováról, elébe léptek az agák és a tanács-sátorig kísérték. A király belépett. A császár ő fensége fölállt, és a király tiszteletére három lépcsőt szállt le. Miután megcsókolta a király a császár kezét, egy székre ült, Ibrahim pasa is leült, Ájászpasa és Kaszim pasa álltak. Midőn ismét el akart volna menni a király, négy diszöltönyt és három tiszta aranynyerges lovat adatott neki kegyelme jeléül a szultán. A király ismét megcsókolta kezét, és midőn távozott, lóháton szemlét tartott Szulejmán Ibrahim pasával a katonák fölött.

Aug. 20. Bataszék átellenében Kesztuchán táboroztunk. Az azelőtt elkerült mocsárok ez egyszer nem kerítették ki, hanem kitöltettek. Igen távol állomás. Mivel igen sok dombon és szűk völgyön mentünk keresztül, a katonák igen fáradtak voltak. Alig érhattünk estig tanyáinkra. Nagy szél és sok eső volt. A hitetlen magyar nagyok közül egy Perényi Péter nevű, ki a királyokat szokta koronázni (koronaőr), egy várparancsnok által elfogattván, a magas portának ajánltaték. Bekísértetésére Zvornik parancsnoka, Báli bej küldé-

TŰZVÉSZ AZ ALFÖLDI TANYÁN (Száveg a „Vegyes” közt.)

tett ki, saját embere in kívül ötszáz szipahi kíséretében.

Aug. 21-étől sept. 2-ig érdektelen leírása a hadsereg utjának Földvárig.

Sept. 3. Tábör Szászhalom alatt, közel állomás. Három hitelen nagyur hódolt. Egyikük, a kényúr (szerb fejedelem) fia, a sátorba érkezve, a pasa kezét csókolta. És mivel senki sem ment előre Budára, a ruméli titkár és a szipahi fiak tolnoka küldettek előre. — Bizonyos vala már, hogy a budai hitelenek nem hódolandnak.

Szept. 4. péntek. A császár ő fensége zárt sereggel közeledék, és a budai szőlőhegyeket szállá meg. Minden ember saját szárnyához és helyéhez alkalmazkodott. A hitelenek nem hódolván, nyilván fellázadtak. Tegnap egy várbeli hitelen elfogtatván, a pasa szabadon bocsátá őt, meghagyván, hogy jelentsen neki mindent, a mit lát.

Szept. 5. A pasa az ágyuztatásra alkalmas helyek megsejmlélésére ment. Fején egy cobolysüveg. A körülötte levőknek szintén vagy coboly vagy rumeliai sapkát adatott, turbánban senki sem volt. Kücsük Báli bej megbizását teljesítve, visszatért és elhozá azon nagyurat (Perényit). Az egész ut ötven napig tartott. A hitelenek közül egynehányan megszöktek, és meghódoltak.

Vasárnap, szept. 6. — A pasa cobolysüveggel, Iskender cselebi selyemszövevvel, mások vitorlavászonnal fejükön, a vár megsejmlélésére mentek. A vár felső része felé táborzó szendrői fejedelem a vasárnap és hétfő közti éjjel nagy ijedségbe helyezett azon hir által, hogy a hitelenek kiűtöttek a várból.

Hétfőn, szept. 7. A pasa és a többiek, mint illik, felteszik sapkáikat, és a várnak mennek.

Kedden, szept. 8. A pasa újra a várnak indul. A várból két hitelen szökik meg és felénk jönnek. A vár alsó kapuinak egyike bevétetik.

Szerdán, szept. 9. Folytonosan ostromoltuk a várat a nélkül, hogy rést törhettünk volna. Reggeltől fogva délig harcoltunk. Végre gyengültek a hitelenek, és kegyelmet kértek. Átadják a várt, és meghagyjuk nekik a szabadságot. A jancsárok ajándékjukat követelvén, a pasa előtt sok esztelen szót szólnak. A szejbánbasi fejét betörik, és a jelenlevő nagyok egyikét kövekkel dobálják.

Csüt. szept. 10. Igen sok várbeli fogoly eladott a császári táborban.

Pént. szept. 11. Midőn a vár hitetlenjei, kiknek megkegyelmeztünk, kijöttek a várból és német területre akartak menekedni, a hadsereg által a szőlők közt utolértek. Fegyvereseink kardra hányták őket. A lovasok közül megmenekült egy-

nehány. Vagyonuk elprédáltatt. János királytólí félelmében a pasa a Duna másik oldalára ment táborba.

A napló most számos kézsokról és tisztelgésekről szól, melyeket a szultán saját bejei és pasái tettek. Azután elég érdektelenül írja le a bécsi utat, melyen Komáromot, Győrt és Pozsonyt érintették, és hogy Pozsony közelében egynehány vasast koncoltak fel. Így érnek Bécs alá. Következik a város ostromának leírása, [mely szeptember 29-től október 16-ig tartott. Belátván az ostrom sikertelenségét és kényszerítve a roszt idő által, október 16-án elindulnak Bécs alól.

Szombat, október 16. Bécs alól megindultunk, Istambulba térendők vissza. Majdnem egy hónapig időztünk itt. Tanács. Minden bej egy-egy diszruhát kapott. Mindnyájan kezét csókolunk. Ibrahim pasa nagyvezérnek egy drágán kirakott kard négy kaftán és öt zacskó aspra adatott. A többi pasának két-két kaftán. A várból egy hitelen érkezett ki. A várbán levő uraktól és fejedelmektől hódolatot hozott, és a pasánál kegyelemért esdekelt, mi meg is adatott nekik. A rabszolgaságba került bécsi várkatonák mind szabadon bocsátattak. A várbán elfogott műszülmánok közül hármat szabadon bocsátottak a hitelenek.

Bécsből visszatérve az előbbi uton haladtak, mig okt. 17-én ismét Pestre értek.

Okt. 27. A pasa az ijászokkal egy sort képezve Buda alatt táboroz. A Dunán vert hidon átment és Pest elé vonult. A ruméli tábor zárt sorokban követé őt, és átmegey a hidon. Nyugalom. Alig vonult be a császár a pasával, megint erősen esett. Az ijászoknak egy mérő liszt, és egy mérő árpa adatik; de a lovasoknak nem adattak élelmi szerek, az agáknak sem.

Csüt. okt. 28. Nyugalom. Tanács János király a császárt üdvözölve: „Áldott legyen a padisáh hadjárata!” szavak után kezét csókolta. Midőn távoznék, tíz kaftánt, három aranyláncos nyerget, gyepőt és pányvát adatott neki.

Okt. 30. Ezen napon igen sok állha veszett el. Sok dolog nem érkezett meg az állomásra, még a nagyvezér és a pasa sátrai is elvesztek. Mivel a bosnya és szendrői bejek málhája nem találtatott meg, e két bej felkeresésére küldetett ki. A pasa lóháton gyűjteti össze a bejeket, megmutatja nekik a magyar koronát, és azt mondja: „Ezen korona Nusirván idejéből való (531—579). Zápolya megkoronáztatása végett a velencei doge fia, Perényi Péter és az érsek küldettek Budára.

Ezen nap után semmi érdekést sem tartalmaz a napló. Egyszerűen az istambuli utat írja le.

Kitűnik ezen okmányból, hogy tulajdonképen nem az oroszok a bulletin-ok feltalálói, és hogy mestereiket sem érték eddig utól. Ujabbkori fej-

delem aligha dicsekedett annyi nem aratott babérrel és kézcsókkal, mint a törvényhozó nagy és pompás Szulejmán.

Az Eszterházy-képtár műkincsei.

(Salvator Rosa két tájképe.)

Az eseményekben oly gazdagon lefolyó év okozá, hogy ritkábban foglalkozhatánk e képtárral, mint igéretünkhöz képest szerettünk volna, s most úgy járunk, mint a főváros lakossága, melyet az újabb fölmerült aggasztó hír, hogy e mű-gyűjtemény mégis a a külföldre vándorol — tömegesen hajt az akadémia palotájának falai közé, hogy mielőtt pusztán maradnának, legalább futólag láthassa meg e műkincseket. Vasárnap van s nők és férfiak vegyes csoportja jár s nézegeti a pompás csarnokokat, melyek falait a világ legszebb kárpítjai — a festőművészet színpompás munkái borítják. A benyomás, mit a látogatók nagyobb részére e szín-, alak- és compositio-gazdagság tesz — nagy-szerű ugyan, de kissé erős és kábító. Nagyobb része ismeretlen a festőművészet történetével, s a rövid catalogus csak a szerző nevét közli szárazon. Pedig e képek majd mindegyikének megvan s maga kis története, melyek ismeretével egy nagy illusztráció sorozatává válnak előttünk e csarnokok, melyekben pár órai séta e kellemetlen borús időben, egészen fölvidámítólag hat. Az Eszterházy-képtár bővebb ismertetésére ajánlhatjuk Ormós Zs. (jelenleg Temes megye alispánja s rég ismeretes műbarát) jeles művét e képtárról, mely minden tekintetben igen érdekes olvasmány*) s melyből a jelenleg bemutatott két kép ismertetését is közöljük.

Salvator Rosa 1615 — 1673. Ezen művész genialitását okoldalúsága is kitünteti; mert történelmi, élet- s tájképi festész, költész, és zenész volt egy személyben. Viszontagságos életét, és művészetének a képcsarnokban nem képviselt szakmáit melőzve, tájfestészetére térek át, mely szakmából IX.

*) A hgy Eszterházy képtár műtörténelmi leírása. Irta Ormós Zsigmond. Kapható a Athenaeum könyvkiadóhivatalában s az ország minden könyvárusánál. Nagy 8-rét 188 oldal. Ára 1 ft 50 kr.

t. 3 sz. egy tájképet látunk, nem mint a lajstrom állítja vizeséssel, hanem széles folyó által kettéhasított vidékkel, melynek partján sziklák, épületek, Salvator Rosa modorában fák, halászó s csolnokos emberek a messze távolba kilátással szemlélhetők, s a kicsiny vizesés, figyelmünket igénybe vevő annyi változatosság mellett a festmény baloldalán, alig észlelhető; e festményen Salvator Rosa monogramma is megvan. A 4. sz. alatt ennek érdekes párdarabja van, monogrammmal nélkül ugyan, de Salvator Rosa sajátágainak és modorának annyira szembevető jeleivel, s az előbbeni darabbal oly nagy hasonlatosságban, hogy a mű eredetiségében nincs okunk kételkedni. Vizet, fákat, sziklás partot, épületeket és romokat, halászó s fürdő embereket, s a fák árnyiban pihenő kecskecsapatot festett e darabon, mely e szerint változatosság tekintetében is az előbbihez hasonló.

Salvator Rosa, úgy, mint a mi Markónk, tanító nélkül a természet mesterölében s alkotásainak szabad szemlélése után képezte magát. A természet négy könyvéből merített tanulmány a két művész különböző egyéni jellemével öszhangzó eredményt idézett elő. Mig az appégi villa regényes vidékén nem rég elhunyt házias és szende jellemű Markó lelületéhez hasonló tájképeket csepejt, s ifjúságának a Mátra-hegy zordonabb vidékein nyert benyomásait szelidítette, addig a nyugtalan vad kedélyű Salvator Rosa, kit életiró rabló-csapatokkal is ötszéköttesbe hoznak, Olasz-hon szelid égőve alatt tett észleléseit a természet zordon vadregényes képeiben tünteti föl. Markó művein szintugy, mint Salvator Rosa későbbi alkotásain, Claude Lorrain iránti előszeretet észlelhető. Az egyenlő alapra fektetett tanulmány az egyéni jellemek különösége szerint különböző módon, de ugyanazon eredményre: a dicsőségre vezénylé a kitűnő két művészt.

(A „Magyar Bazár“ után.)

S. J. F.

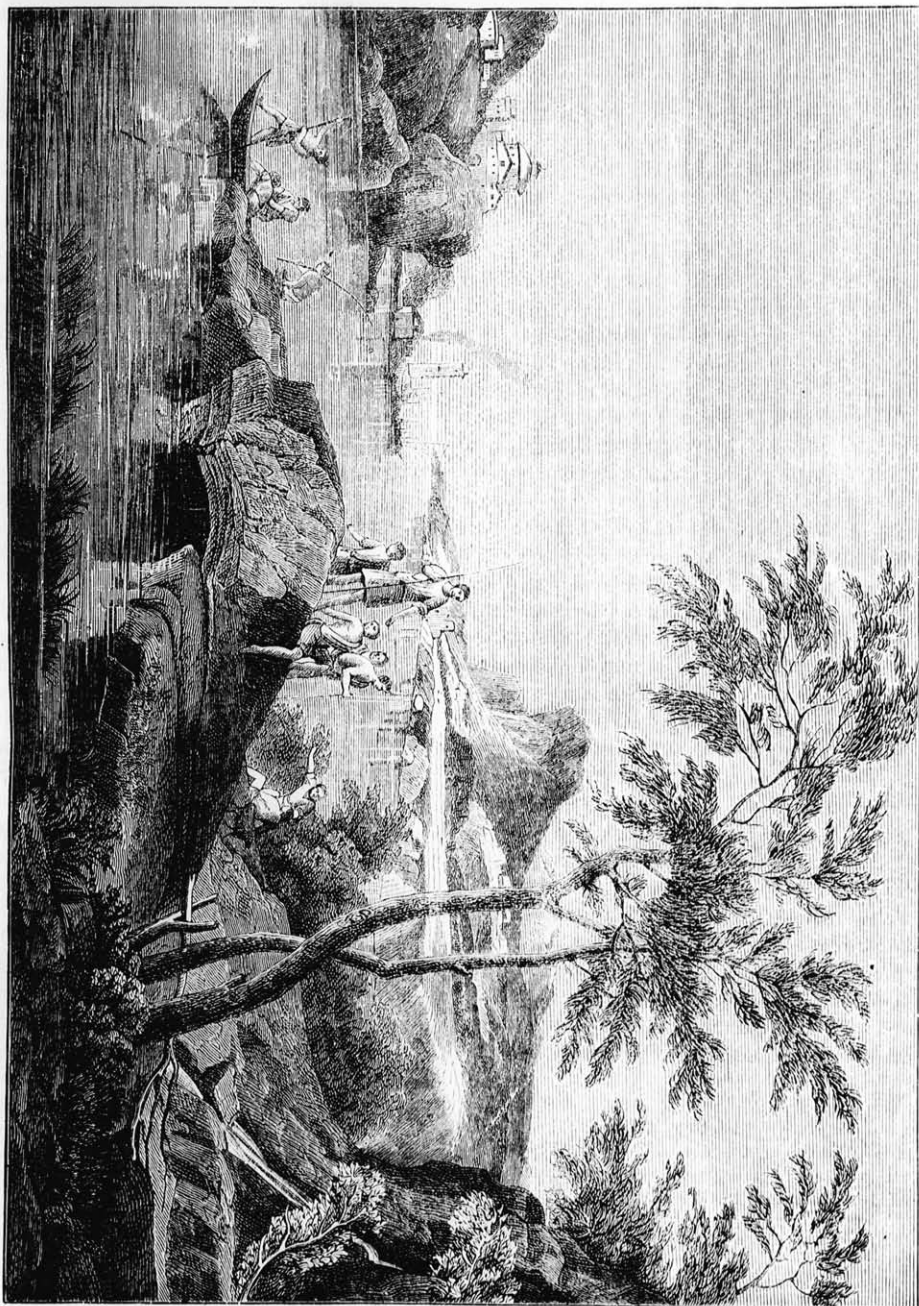
Egy hét története.

(Dec. 27.)

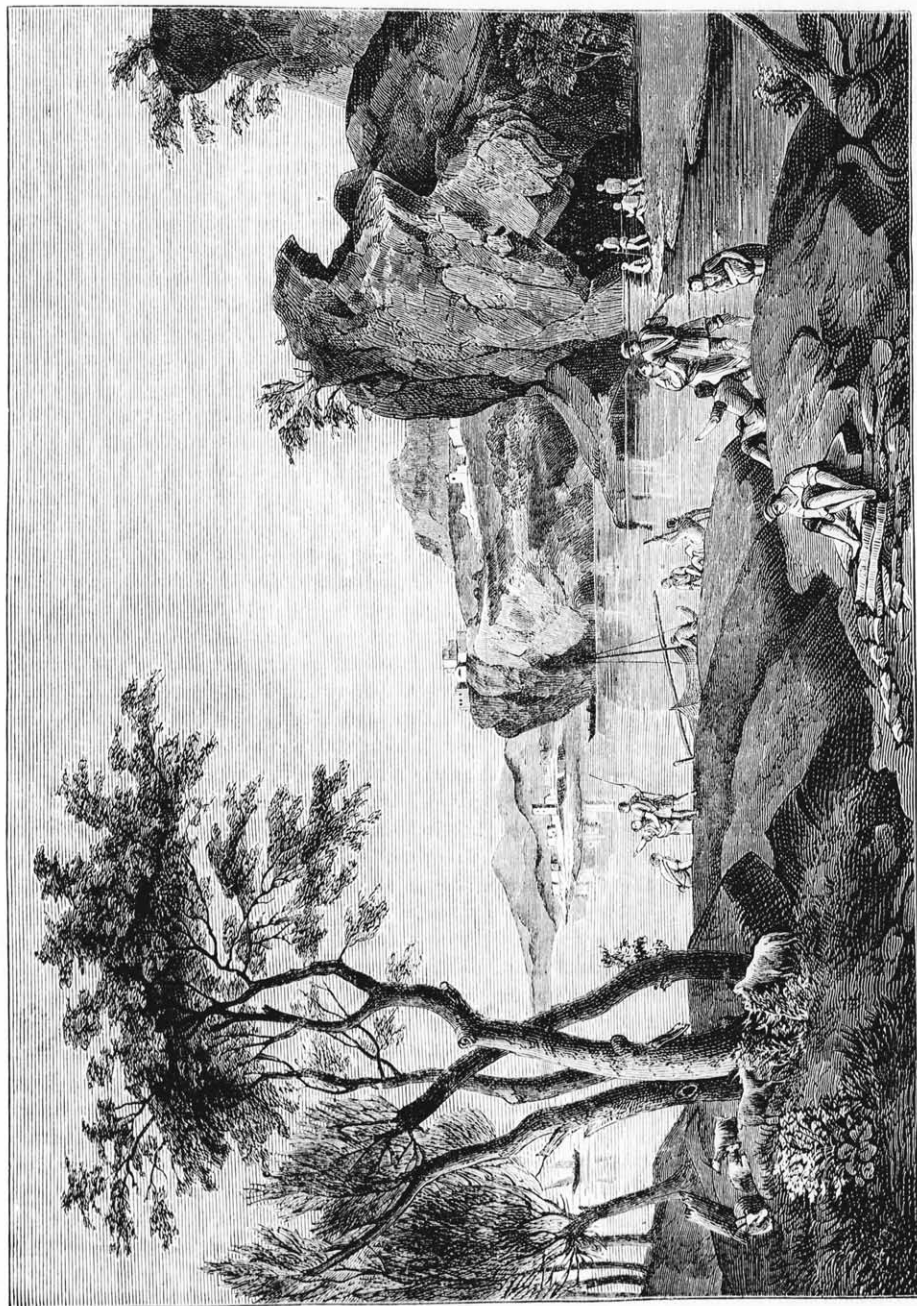
(VK.) Mintha Vogt Károly az ősvilág iszapját hagyta volna itt maga után: oly feneketlen sarú

fekete karácsonyunk volt. Az ég egyre sirt „örök unalmú lányha cseppel,“ s talán még az sem igen

Az Eszterházy-képtár műkinészei: Sa. vater Rosa. ábráj. e. (Szöveg a 827. oldalon.)

Az Eszterházy-képtár műkinései : Salvator Rosa rajképe. (Szécsény a 827. oldalon.)

nagyon lepett volna meg bennünket, ha egyszer csak az utcák lucokjából egy ösgyik dugja is ki borzangató fejét. De sem eső, sem sár nem tudja tönkre tenni a karácsony-hét nyájasságát. Csikoroghat a fagy, mint a fehér karácsonyok boldog éveiben, vagy csoroghat az eresz barátságatlan nedvességgel, a mint csorgott mostan: a jó gyermekek eszményképe azért egyforma bizonyossággal eljő mindenüvé, a hová csak várják, mely meglepje a kisdedekeket, kik apró sziveik ártatlanságával az egész esztendőn át főleg csak neki (a láthatlannak) kívántak tetszeni. Eljő és megjutalmazza őket, letéve a nagy asztala karácsonyfáját, ezt a különös fát, mely jókedvében oly sok mindenfélét terem: aranydiót és eukorbabát, piros szalagot és csöngetyűt, állatokat és kis kocsikat. A szeretet kölesönkéri ez estére a szerencse tündérének bőségszaruját, s kiönti tartalmát a kis és nagy gyermekek asztalára, ezer meg ezer édes történetkét szülve mindenütt. A karácsonyfa asztala ilyenkor valóban a jó szívek oltára, mely körül az örömtől repeső gyermekek zsvája, a szülék édesded öröme s a ház barátainak nyájas részvétele együtt ragyognak a fenyűágak apró, piros viaszgyertyáival.

A gyermekek e kedves legendája — melyről egész éven át beszélnek — képezi a karácsony-hét naív költészetét. S tiszta, igazi költészet ez, melybe mindnyájan örömet merítjük kételyektől gyötrött s gondoktól kifáradt lényünket, szeretettel irigyelve az apró világ édes mitsém tudását s bámészkodó hitét.

És ne tartson tőle senki, hogy e legenda, e naív hit, a szeretet ez ünnepe elmúljék valaha. A tudás, mely sokszor ellentétbe jő a régi világ gyermek hitével, sértetlenül hagyja a szív, a kedély ily édes ügyeit. Ime, maga Vogt is, kit ma ép úgy „istentelennek“ kiált ki a kegyesek Tartuffe-serege, mint századok előtt Galileit, Pestről azért nem mehetett el Temesvárra, mert „családi körülményei“ visszahívták Genfbe. Ő is az övéi körében kívánta megülni a családok ünnepét, a szeretet édes estéit, melyek a keresztyénség valódi szellemétől sugárznak. Különb semmi sem is nevésegebb, mint azt akarni elhíttetni a világgal, hogy a haladó tudomány vívmányai csorbitják a vallást. Valamint a föld forgásának tana nem tévé tönkre a keresztyénséget: úgy nem fogja azt meggyöngíteni „az ember östörténelme“ sem. Nem érinti ez a mi vallásos hitünket, csupán ismeretünket gyarapítja és szellemi tevékenységünket fokozza, s emélfogva fővárosunk műveltségének mindenha diszére válik az a fogadás, melyben a

hires természetbuvárt részesíté, az ügylőz méltó komolysággal, minden tulságok nélkül.

Ha Páris tülesapongó szelleme laknék a mi szerény fővárosunkban: akkor ma már hölgyeink mammut-fejű broche-okat, ösgyik-alakú fülönfüggőket s irangümszarv-karpereceket hordanának, mint hordanak most Párisban — Lesseps tisztelte — krokodil-melltíket és gyűrűket. Itt azonban nem történt semmi ilyes hóbort, s a figyelmen és szívlelyességgel megtarták komoly határaikat. Mind a hat fölolvásának nagy közönsége volt; az egyetem és műegyetem ifjúsága ezüst serleget nyujta át Vogtnak, emlékül ama külön előadásért, melyet a kisagyúakról számukra tartott; tisztelői díszlakomát rendeztek a redout éttermében, — ez volt az egész. Elég arra, hogy Vogt elmondhassa — a mint el is mondá, — hogy egy városból sem távozott még el nyájasb emlékezéssel, mint a miénkől; de nem annyira, hogy e kultuszban valami mulékony divat-hóbortot láthatott volna.

A redout-lakoma nem is volt valami kitünő. Az emberek ma már tudják, hogy a bankett nálunk nem egyéb, mint oly alkalom, midőn valaki tiszteletére sokat fizetünk és keveset — s a mellett nagyon rosszúl — eszünk. Inkább vettek tehát részt a Vogt szellemi lakomáiban hat estén keresztül, mint abban az egyben, melyhez a redout pincerei terítettek. Mindössze százötven vendég jelent meg, köztük képviselők, szerkesztők, tanárok és orvosok legnagyobb mennyiségben. Mánás, pap és háziúr nem volt egy sem, s a nőemert is csupán egy példány képviselte. Henszlmann, Petényi Ottó, Falk Miksa, Simonyi Ernő és Szontagh Pál köszönték föl az ünnepelel vendégben a tudomány hőst, a szabadelvű német hazafit, a magyar menekültek egykori benső barátját, stb. Szontagh Pál plánemint, a „biblia hívét,“ miután a szent könyvben írva vagyon: „Megösméritek az igazságot, s az igazság szabaddá téssen titeket.“ Vogt erre igen elmésen felelt, mondván, hogy az ó-testamentom igéi ninesenek ellentétben még a mamomtannal sem, miután írva van benne, hogy Isten Ádámnak egy oldalbordájából teremté Évát; s miután az embernek most 12 oldalbordája van, Ádám apánknak tizenhárommal kellett bírnia. Ámde micsoda állat az, melynek most tizenhárom bordája van? A csimpanze —úr, az embermajom! — Ez ötlet általános derültséget okozott, s tán még az abderiták közt sem fog akadni olyan „kis-agyú,“ ki komoly polémia tárgyává tegeje. Az egész csupán a lakoma jó hangulatát jellemzé, s e jó hangulattal távozott el körünkől Vogt, megígérve, hogy nem sokára visszatér.

Az előkelő világ, mely ez új tudomány igéiben nem kívánt részesülni, a Vogt-lakoma estéjén gr. Castellane francia konzul termeiben gyűlt össze. Zene-és táncestély volt ez együtt. A florenciek Haydn egy négyesét s igéző szerenádját és Volkmann egy adagióját játszották, Pauliné asszony pedig egy német románc mellett *négy magyar dalt* énekelt; volt népzenekar, is mely tűzről pattant esárdásokkal szolgált.

Tisztelet Castellane grófnak, ki nemesak szívélyes háziúr, hanem jótollú író is, hogy a magyar dalok szalon-képességét mintegy igazoló a mi magyar főrangú világunk előtt, mely szalonjának ajtait csak igen nehezen nyitja meg „hazai productiók“ előtt. Ez „idegenkedés“, mely nálunk nem csak divat, hanem megállapított „bonton“, nagyon sokat árt művészeink fejlődésének.

Ime, máris ott vagyunk, hogy az idegen elem maholnap felülkerelkedik rajtunk, s míg a pesti magyar népszínház terve oly leányzó, ki már nem aluszik, hanem meghalt: addig a „Varietés“ német színház egész pompában nyílik meg, hogy bohó játékokkal, röpke táncsal és vidor dalokkal mulattassa a főváros közönségét, mely bizony meg is érdemli, hogy esténként egyet-egyet mulatasson.

Örökös kár, hogy egy ily népszínházban megengettük magunkat előztetni!

Mi persze, beérjük hatalmas szabású tervekkel. Nagylelkű cirkalommal körvonalazzuk a felvirágoztatandó dráma kellékeit; kérjük a ki tudja mikor épülendő új dalszínház számára az Erzsébet-tér ama szép pontját, hol ma a német színház életunt falai élék a földi pálya utolsó hónapjait; ábrándozunk a nemzet méltóságához illő színművészetéről, s míg e szép álmok folynak: azalatt a német vállalkozók kezei fölemelnek egy nagy és diszes színházat, mely esténként mindig megtelik, s melyben a közönség igen jól mulat. „Orp! cum,“ „Varietés,“ „Neue Welt“ s „Beleznay-Garten,“ (mert nincs többé Beleznay-kert!) jelezik a fővárosi társasélet mai irányát. Német szó mellett mulatunk, s magyarul csak sopánkodunk s néha — ásítózunk.

A budai népszínház — e kevés olajlámpa is — egyre csak füstöl s keveset világít. Molnár György, ki alapítá és sokat buzgólkodott mellette, de „nagy pipájú s kevés dohányú“ igazgató volt, tavasszal kiköltözik belőle, s helyét átadja másnak. Négy vidéki igazgató folyamodott érte, s közülök Miklósi Gyula (Székesfehérvárról) lett a nyertes. Óhajtjuk, hogy a végén vesztes ne legyen, mert bizony nem könnyű feladat, a soknyelvű és kevés buzgalmű, félig nyárspolgárius, félig arisztokratikus Budán boldogulni magyar színészettel. A várost, mint községet, bizony nem lehet kárhoytatni, miután tőle az is elég áldozat, hogy a népszínházat jelenlegi helyén folyvást meghagyja. Ez neki körülbelül tizezer forintjába kerül, miután a népszínház telkéért minden pillanatban megkapna másfélszázezret. Ekkép, noha pénzérdek s a város szépítési ügye e ronda színházépület ellen szólnak, Budavárosa mégis azt veszi tekintetbe, hogy mivel tartozik „a hazafiság a nemzetiségnek.“

De ki tudja, nem lenne-e jobb, ha csakugyan eladná e telket, s a tizezer forintnyi kamat felével segélyezze egy magyar társulatot, mely télen a várban nyáron a szinkörben játszanék? Bizony ki tudja? Mi csak annyit tudunk, hogy a mai népszínház kedvezőtlen egy pont, mert alig öthat házhoz esik közel, s ha Pestről nem, akkor bizony máshonnan nem igen kaphat közönséget.

Adja isten, hogy az újév, mely közeleg, boldogabb éve legyen mindazon közintézeteknek, melyekben magyar szó hangzik. Az akadémia, mely új ügyrendet készít, kihatóbban terjeszsze a tudományt; az új igazgató után epedő nemzeti színház drámája jobban tudja lelkesíteni a közönséget; a Kisfaludy-Társaság több jó munkát és alapító tagot lassung; az Eszterházy-képtár örökre a miénk maradjon; a muzeum gyarapodjék; a népszínház, — ott, a hol van, vagy áttéve Pestre — tul legyen a „Varietés“-n, s az egész Budapest ne csupán Magyarország fővárosa, hanem egyszerűsmind igazi magyar város legyen.

V e g y e s k ö z l e m é n y e k .

— („Tűzvész az alföldi tanyán“) címmel mai számunk 8. és 9-ik oldalán egy pompás kivitelű metszetet nyújtunk olvasóinknak, mely, valamint az utóbbi időben közlött több hasonló nagyságu képünk mutatja, hogy lapunk olvasósága mellett sem ijed vissza a költségektől, midőn arról van

szó, hogy ne csak tartalmát illetőleg, de kiállításában, különösen diszes metszéseire nézve is versenyezzen, a roppant nagy közönséggel dicsekedhető, hasonlírányu külföldi lapokkal. S mi hisszük, hogy e versenyzésünknek a mint egyrészt közönségünk veszi hasznát, ugy más részt mi is fog-

jük látni jutalmát előfizetőink számának folytonos növekvésében. — Még egyet kell megjegyeznünk azon t. előfizetőink számára, kik lapunkat év végével bekötetni érdemesnek tartják. Utasítsák ugyanis a könyvkötőt, hogy a lap azon iveit, melyekben két oldalra terjedő metszvények vannak, *ne varrják keresztül*, hanem az illető kettős lapot ragasszák be egyszerűen. Így nagyobb metszvényeink bekötéskor nem csúfítottak el.

* (*Vogt Károly fölvételei.*) Mult számunkban, e rovat alatt és az újdonságok közt, rövid kivonatban ismertettük a híres geolog és antropolog első három előadását. Megismertetjük most az utolsókat is.

E hó 20-dikán Vogt a legújabb kő-korszakról értekezett. E korban már a kőműszereken bizonyos csinoság látszik, és található bronz-eszközök is. E korból valók a cölöp-építmények is. Ezek tavakban és lápok között mesterségesen készített szigeten találhatók, hova az ember alkalmasint a vadállatok elől menekült. Ez építmények 8000 évre vezethetők vissza. Az ember cölöpöket vert a vízbe, mely fölé fonadékot, talajt helyezett. Ily építmények K. előtt még 300 évvel is találtak. Ezekben mindenféle fegyverek fedeztetek föl. A háziállatok is nagyban szerepeltek már e korban, mint: szarvasmarha, sertés, juh, kecske, ló, kutya stb. Sőt már a mezőgazdaság is szerepelni kezdett, mert számos gazdasági növény találtak e korból, mint buza, köles, mák, len, sárgarépa stb. A műipar első csirái is e korba vezethetők vissza, a memnyiben már szövetek- és hímzésekre akadunk, melyekből Vogt egyeseket föl is mutatott. Ugyanez időben kezdtek szerepelni a cserépedények is. Vogt ezután az ezen korbéli embermaradványokat sorolta elő. A koponyák erősek, az állkapocs előre áll, a fogak ferdék, melyek alatt-műveltség fokozatának a jellegei. Ezen diluviális rétegben talált állkapocsok bizonyítják, hogy az emberi és majomi typus egyesülve voltak: az állka ocs hajlása emberi typus. A koponyák a mongol fajhoz hasonlítanak. S hogy Európát a mongol faj lakta, azt nemesak a pulyákról mondák, hanem némely európai népfajok jellegei is bizonyítják. A mongoloknál egyébiránt ma is az iramszarvas a háziállat. Európát jelenben nagyon vegyes, kevert törzsek lakják.

Az ötödik és utolsóelőtti fölvételeken (dec. 22.) a bronz-korszakról értekezett Vogt, és több vonatkozást tett Magyarországra. Elismeréssel nyilatkozott muzeumunkról, kimutatta a régészet né-

mely kincseiben gazdagságunkat és figyelmeztetett oly mulasztásokra, melyeket pótolnunk kell. A bronz föltalálása mikor történt, nem lehet tudni. Sokan azt állítják, hogy phoenicieiek ismerték először ezen ércet. A bronz hosszas ideig egymaga szerepelt mint érc, de majd társult hozzá a lágy vas. Hanem ekkor még nem tudták a vasat eszközökké földolgozni. A Homér hősei bronzkarddal harcoltak, Dávid Góliáthot bronzkarddal ejtette el. Sőt a vas keményítése, acéllá változtatása, még ennél is sokkal később lőn ismeretes: a rómaiak korában is még lágy, hajlítható vasból voltak a kardok. A bronz-korszakból a keleti, északi és atlanti tenger partjain sok Dolmen-t (síremlékeket) találtak, melyekben a halottak guggoló helyzetben vannak eltemetve. Találhatni itt fiatal embereknek szétzúzott csontjait is, a mi azt bizonyítja, hogy ezen korban a cannibalismus — emberevés — divatozott. És figyelemre méltó tény az is, hogy ezen cannibalismus csakis a kőkorszaknak utolsó, a bronz-korszaknak pedig első szakában divatozott. Valószínű: az emberevés vallásos szokás volt, mely lassan-lassan kihalt; a törzsfőnökök és fejedelmek még akkor is ízték a cannibalismus — mint egy kiváltságot — midőn a nép már elhagyta ezt.

* (*Opiumot a madaraknak.*) Baselli olasz gyógyszerész oly lapdaesokot ajánl a madárkedvelőknek, melyektől a kis énekesek többet, szívhez szőlőb és hangosabban zengedeznek. „Mámorossá kell tenni — úgy mond — a madarakat, s akkor mindjárt jobban énekelnek. Az erdő szárnyasai is azért oly énekesek korán reggel, mert az álomtól még mámorosak.“ Ezek után elmondja Baselli, hogy ő már évek óta kísérletet tett bizonyos mámorító szerrel, s azt tapasztalta, hogy minden madara mindig énekelt. A szer parányi lapdaesokból áll, melyek cukorból és esekély ópiumból vannak készítve. Négy-öt szem elég lapdaesokból, hogy a hatás meg legyen. A fűlemilék soha sem énekelnek szebben, mint ily lapdaesoktól; a kanárik soha sem oly kedvesek, mint ily lapdaesoktól. Baselli nagyon ajánlja madár-piluláit, melyek nála Alessandriában kaphatók. Megjegyzí azonban, hogy mérsékelten kell bálni a pilulák beadásával, miután azok élvezése ugys megrövidíti a madarak életét. De ez mellékes, ha a kis énekesek oly sok élvezetet nyújtanak dalaik által. Baselli azzal a hagyományos közmondással ajánlja madár-lapdaesait, hogy: „a kanári madarak álmodnak, és álmodban énekelnek.“

könyvtár számára megvásárolandó könyveket indítványoztak. Minthogy az ideiglenes országházban a könyvtárra nincsen helyiség, a könyvek egyelőre a múzeum egyik termében fognak elhelyeztetni. A jelenlegi országház hiányai egyébiránt mindinkább előtűnnek, s a gazdasági bizottság már terjesztett is a ház elé indítványt az új országház építési előmunkálatainak megkezdése végett, mely azonban időhiány miatt mindeddig tárgyalásra ki nem tűzött.

* (A *Ludovicumi alapnak*), mely 1 és fél millióra rug, valamint a Ludovicum épületeinek s az Országház kertnek átadása, illetőleg átvétele tárgyában a honvédelmi minisztérium s a közös hadügyminisztérium között élénk jegyzekváltás foly, és ennek folytán várható, hogy ezen alap, mely a nemzet tulajdona és csak 1856-ban ment át a hadügyminisztérium kezelésébe, mielőbb vissza fog adni eredeti rendeltetésének.

* (A *nemzeti színház nyugdíjintézet céljára*) közlebről végrendeletileg Somogy megyében Mocsádon elhalt néhai dr. Edl Károly 1000 ftot, özvegy Atzél Sándorné Ottlik Anna 100 ftot hagyományoztak.

* (Nemzeti múzeumunk számára) dr. Albulah bey, kivándorlott hazánkia és török törzskari orvos Konstantinápolyból értékes bosporusi kövület-gyűjteményt küldött, azon ígérettel, hogy nem sokára egy másik küldeményt is fog utának indítani, hogy a múzeumnak lehetőleg tökéletes kövület-gyűjteménye legyen a Bosporus vidékéről. Két régészeti értekezést is mellélt a múzeum és akadémia számára. A megörzött hazafiai érület e nyilvánulásaért a közoktatásügyi miniszter fejezte ki levelben a nemzet köszönetét.

— (Világ.) A „Hazánk és Külföld“ f. é. 48. számában közzölt *Róssavölgyi Márk* életrajzában említést tettem R. hátrahagyott munkáiról, melyek Bartay Ede től szongorára átirra megjeleentek, s jövődelmük R. özvegyének van szentelve. Hogy *Róssavölgyi Márkot*, nem pedig a kiadó özvegyét ér tettem, egy gondolom, elég tisztán vehető ki az életrajzból. Kötelességemnek tartom tehát t. Bartay Ede urnak a „H. és K.“ 51. számában megjelent nyilatkozatára tudtul adni, hogy egyrészt állításomnak a fentebb említett értelme van, másrészt hogy állításom, s mű kiadatási célját illetőleg, nem téves, ha igaznak tarthatom az említett mű címlapján tisztán olvasható cíkjelölést, melyet nem t. B. E. ur, hanem a kiadó tűzött ki. — Szarvason, december 23-án, 1869. Breuer Armin.

* (Haldósok.) Ormódy Bertalan, a „Corvina“ irodalmi egyeslet igazgatója, e hó 25-kén hosszabb betegség után, élete 33-ik évében elhunyt. Pár év előtt a költészettel foglalkozott, s költeményei önállólag is megjelentek. A múlt évben pedig humorisztikus lapot szerkesztett.

* (Vogt dec. 24-ikén) távozott el Pestről. Előtte való este lakomát rendeztek tiszteletére a redout termében. A pesti tud. egyetem és budai műegyetem ifjúsága pedig költőtséggel egy díszes ezüst serleget adott emléklül, dec. 17-iki egyetemi felolvasása alkalmából. A serleget e szavak olvashatók: „Emléklül Vogt Károlynak.“ Továbbá: „Az

egyetemi és műegyetemi ifjúság Pesten, 1869. dec. 17.“

* (A pesti francia konzulnál), gr. Castellananál dec. 23-ikán fényes estély volt zenével és énekkel. A florenci quartett-társulaton kívül több pesti művész s a nemzeti színház primadonnája, Pauline asszony is jelen volt.

* (A keleti utóól.) A suzei kirándulás alkalmából következő adomát beszélik a miniszterelnökről. Andrásy és Beust grófok Jaffa kikötőjében bárkájukban tökéletesen átáztak, s egy ferenci-zár-dába menvén: barátcsuhát öltöttek föl, míg az ő ruháik megszáradtak. „Lám, — sugta Beust — a szerzeteseknek is lehet hasznát venni!“ Gr. Andrásy — mint mondják — e barát-ruhát elhozta volna magával emléklül.

* (Mai számunkhoz van mellékelve) Petrik Géza kiadó előfizetési felhívása b. Pongrácz Emilnek „Suezig és vissza“ című utirajzára.

* (Hírlapirodalmi statisztika.) Van jelenleg, az év végén a magyar korona országában 271 hírlapunk és folyóiratunk, tavaly pedig 237-re rugott számuk. Volt ugyanis 1868-ban 48 városban 155 magyar, 81 német, 4 magyar-német, 11 tót, 11 horvát, 15 szerb, 13 román, 3 ruthen, 1 olasz, 1 cseh, 1 latin és 1 zsidó, összesen 298 lap. Év folytán megszűnt ezekből 61. — 1869-ben megjelent 57 városban 173 magyar, 101 német, 3 magyar-német, 2 magyar-német-francia, 15 tót, 14 horvát, 17 szerb, 14 román, 3 ruthen, 1 olasz, 1 cseh és 1 latin, összesen 345. Az év folyamában megszűnt 74. Az osztrák postaigazgatás területén 1869-ben megjelent 388 német, 36 olasz, 2 görög, 2 francia, 1 héber és 1 román lap. Összesen 532. (1868-ban 474.) A csak Magyarországon megjelenő lapok egyévi előfizetési ára pedig 1869-ben: 131 magyar lapra 933 frt 66 kr. (1868-ban 128 lapra 908 frt 26 kr.), 65 német lapra 722 frt 86 kr. (1868-ban 57 lap, 662 frt 66 kr.), 36 szláv lapra 170 frt 80 kr. (1868-ban 30 lap 177 frt 30 kr.); 13 román lapra 90 frt. (1868-ban 11 lap 80 frt); 1 olasz lapra 7 frt, és 1 latin lapra 2 frt. Tehát ki mind a 247 hazai lapot jártnak akarná, 1915 frt 32 krral fizethetne elő. 1868-ban 216 lapra volt az összes előfizetési ár: 1837 frt 22 kr.

* (Erdekes tudni.) hogy IX. Pius pápa számára 1859 óta száz millió frankot gyűjtöttek. Ebből több, mint egy millió esik hazánkra. Az Eszterházy-képtárra aligha lehetne ily eredményes gyűjtést rendezni.

* (A tengeri kigyó.) Ez a tengeri szörnyeteg föl-föltűnik a tenger hullámaiban, vagy a lapok hasábjain, a mi különben nem egyre megy. Most az amerikai lapok nagy ostentációval közlik, hogy Allen hajóskapitány és legénysége látta, midőn e szörny megellett. Mindenesetre csodálatos, hogy épen amerikai hajóсок szemé láttára adott egy másik „tengeri kigyót“ az oceánnak. Allen kapitány épen ebédelt, midőn a látványra kiszlították, s látta 25 láb hosszúnak, pikkelyesnek, lapos fejűnek, villogó szeműnek; a kisebbet is hozzá hasonlónak.

* (A walesi blytűző leány.) Walesből egy leány felől irtak, ki napokig el tud lenni a nélkül, hogy

eledelt venne magához. E különös tünemény felkölté az angol orvosok figyelmét s bizottság alakult annak megvizsgálására: vajjon igaz-e a hír? A szülők engedelmével ismert londoni betegápolónőket állítottak tehát a leány ágya mellé, s miután az ágyban semminemű élelmi szert nem találtak, a fölötte való vigyázást éjjel és nappal két-két ápolónőre bízák. Hét napja múlt, hogy a leány őrizet alatt állt, aztán meghalt — éhen. De-

liriumban halt meg, a nélkül, hogy állapota felől vallomásokot tett volna. A szülők utolsó perceig vonakodtak neki eledelt nyújtani. Hogy a hivatalos boncolás nem marad el, annyi bizonyos. Valamint az is bizonyos, hogy e bőjtölő leány nagy zajt ütött; de mindenki brutálisnak fogja találni a halálra való koplaltatást, mert ezt épen a tudomány szempontjából (mely csodákat nem hisz) lehet elítélni.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„HAZÁNK S KÜLFÖLD”

című, számos illusztrációval s pompás színes-nyomású műlapokkal megjelenő,
és a

„HETI POSTA”

című illusztrált politikai hetilapokra.

A „HAZÁNK S KÜLFÖLD” 1870. évi egész éves előfizetési (habár csak évnegyedenként fizetnének elő) a csomagolási 30 kr beküldése után ingyen részesülnek 1870-re szóló nagy színes műlapunkban, mely az ideinek alakjára nézve párja lesz s

„Bem tábornok jutalma”

című szabadságharcunk egyik legmeghatóbb jelenetét ábrázolja.

A „HAZÁNK S A KÜLFÖLD” ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEI.

Egész évre 6 frt. — Jan.—jun. félévre 3 frt. — Jan.—márc. évnegyedre 1 frt 50 kr.;
(Az új jutalomkép csomagolására 30 krajcár.)

A „HETI POSTA” előfizetési feltételei:

Egész évre, (januártól dec.) 4 frt. Félére (jan.—jun. 2 ft. Évnegyedre (jan.—márc.) 1 ft.

Szokoló Viktor,
felelős szerk.

Kiadó-tulajdonos az „Athenaeum-társulat.”
(Barátok-tere 7. szám.)

„BOLOND MISKA”

a jövő ujévvel új alakban jelen meg. Minden számban hoz 6—8 képet, s 15—20-féle humorisztikus cikket.

A hirlapbélyeg eltörlése következtében adni fog:

☛ két albumot 100 új képpel ingyen,
s ezenfelül az első évnegyedre

☛ 10 arany jutalmat ☛

attól ki a legjobb képtárgya.

Előfizetési díj: félévre 3 frt, évnegyedre 1 frt 50 kr.

☛ Az előfizetés a „B. M.” 2885 2268 kiadó-hivatalába, barátok tere 7. sz. küldendő.

